

Verslag Overlegvergadering Verantwoordingsorgaan met Bestuur ABP op donderdag 25 en dinsdag 30 november 2021 via VIDEO-BELLEN

Het publieksverslag heeft als doel om bij pensioenfondsen ABP aangesloten deelnemers, gepensioneerden en werkgevers inzicht te geven in de adviezen die het Verantwoordingsorgaan als medezeggenschapsorgaan aan het ABP Bestuur geeft over voorgenomen beleidsbeslissingen en de besprekingen die het Verantwoordingsorgaan met het ABP Bestuur voert. Voor de uitgebreide standpunten van de verschillende fracties in het Verantwoordingsorgaan wordt verwezen naar de eigen website van de fracties.

Opening

De voorzitter, de heer Van Boven, opent de vergadering en heet de deelnemers welkom.

Mededelingen

- *Evaluatie nevenfunctiebeleid*

Naar aanleiding van een publieke discussie over nevenfuncties heeft het bestuur de criteria geëvalueerd voor nevenfuncties. Het bestuur geeft aan dat de uitkomsten hiervan in de overlegvergadering van januari 2022 met het verantwoordingsorgaan worden gedeeld.

- *Verhoogde ambitie op het gebied van klimaat en energie*

Het verantwoordingsorgaan sprak gedurende het jaar een aantal keren met het bestuur over duurzaam en verantwoord beleggen. Het bestuur kondigde in 2021 aan het beleid duurzaam en verantwoord beleggen te willen aanscherpen. Het bestuur gaf tevens aan dat de uitvoering van het beleid niet voldoende aansloot bij de verwachtingen. Ook nam het draagvlak voor het beleid bij deelnemers en werkgevers gedurende het jaar af. In 2022 wil ABP met de uitvoering van de aangescherpte ambitie beginnen. Dat betekent dat het fonds hier de komende maanden al plannen voor gaat uitwerken. Als eerste stap in die aanscherping nam het bestuur in oktober 2021 het besluit om niet langer te beleggen in producenten van fossiele brandstoffen.

Het bestuur licht in de vergadering toe dat aanleiding voor dit besluit wetenschappelijke publicaties van het Internationaal Energie Agentschap (IEA) en het VN-klimaatpanel (IPCC) zijn waaruit blijkt dat de wereldwijde reductie van CO₂-uitstoot niet snel genoeg gaat. Het besluit is tot stand gekomen in een periode van aanhoudende druk van groepen deelnemers en werkgevers. Ondanks alle engagement-inspanningen van ABP en andere partijen wordt onvoldoende vaart gemaakt door producenten van fossiele energie.

Over het geheel genomen waardeert het verantwoordingsorgaan de voortvarendheid waarmee stappen zijn gezet op dit maatschappelijk belangrijke en complexe dossier. Wel vraagt het verantwoordingsorgaan in de vergadering (en in eerdere gesprekken met het bestuur) o.a. aandacht voor het draagvlak voor het besluit, het gevolgde proces, de onderbouwing van de besluitvorming, de gemaakte afwegingen van verschillende alternatieven door het bestuur. En hoe de beleidswijziging zich verhoudt in relatie tot behoud van rendement. Er wordt afgesproken dat deze bestuurlijke afwegingen verder worden besproken in de overlegvergadering tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan van januari 2022.

Adviesaanvraag premie- en indexatienota 2022

Het bestuur licht toe dat het premiebesluit voor 2022 is genomen binnen de huidige spelregels waarin de belangen zo evenwichtig mogelijk zijn afgewogen. De premie voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen blijft stabiel op 25,9%. De pensioenpremie voor ouderdoms- en nabestaandenpensioen voor militairen wordt volgend jaar hoger en stijgt van 23,8% naar 24,7%.

De pensioenen van de deelnemers worden niet verhoogd in 2022. De financiële positie van het fonds laat dat niet toe.

Het verantwoordingsorgaan geeft aan dat er voor de fasering van de pensioenpremie binnen een breder deel van het verantwoordingsorgaan op zichzelf begrip is. De uitwerking van de 2-jarige fasering leidt voor de werkgevers tot een stabielere premie. Voor de werknemers is dat naar verwachting echter niet het geval. Om ook voor de werknemers tot een stabielere premie te komen legt het verantwoordingsorgaan het bestuur in de vergadering een alternatief premievoorstel voor. Het alternatief heeft als uitgangspunt de feitelijke premie op basis van het bestaand premiebeleid zonder fasering te heffen, waarbij de afspraak wordt gemaakt dat de daadwerkelijke betaling van 0,6%-punt van het werkgeversdeel verschuift van 2022 naar 2023. Het alternatief leidt op basis van de premieprognose voor zowel de werknemers als de werkgevers tot een stabielere premie.

Het bestuur is van mening dat dit alternatief zeer complex is, en het er zowel voor de werkgevers als voor de deelnemer niet duidelijker op maakt. Daarnaast lijkt het ook vanuit juridisch perspectief niet haalbaar. Zo bepaalt het uitvoeringsreglement van ABP dat door een werkgever de premie binnen twee maanden betaald moet worden. Ook de Pensioenwet biedt geen ruimte voor uitstel van premiebetaling. Tot slot is de route van een premiekorting ook niet mogelijk, gezien de hoogte van de dekkingsgraad.

Na een uitvoerige discussie (met gedurende de vergadering diverse schorsingen over en weer) adviseert het verantwoordingsorgaan negatief over het premie- en indexatiebesluit. De stemmen staken: 20 leden adviseren positief, 20 leden adviseren negatief en 6 leden onthouden zich van stemmen. Bij het staken van stemmen is het advies van het verantwoordingsorgaan negatief, zo zegt het reglement.

Alle fracties hebben vanuit de verschillende invalshoeken uiteraard ook vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Hieronder puntsgewijs de zienswijze van iedere fractie:

FNV/ACOP geeft een negatief advies. De fractie is van mening de voorgestelde fasering in de premie – middels een tweejarig pad – naar verwachting voor de werkgevers leidt tot voldoende premiestabiliteit in 2023, maar niet voor de werknemers.

De **werkgeversgeleding** meldt dat zij de afwegingen van het bestuur kunnen volgen en alles afwegend te tot een positief advies komen, met de kanttekening dat het fonds de afwegingen binnen het kader van de evenwichtige belangenafweging heeft gemaakt.

De **CNV / CCOOP** is verdeeld. De fractie is het erover eens dat de premie en indexatienota qua toelichting aan kracht heeft gewonnen. De evenwichtige belangenafweging is goed uitgewerkt. De fractie heeft de afgelopen jaren tweemaal een negatief advies gegeven, vanwege de gedempte premie en de verlaging van de discontovoet, die naar de mening van de fractie sneller had gemogen. Dat is voor een deel van de fractie aanleiding geweest om negatief te adviseren. Een ander deel van de fractie kan leven met een tweejarig premiepad en kan de argumenten van het bestuur positief duiden.

De **ANBO** geeft een negatief advies over het premie- en indexatiebesluit. En noemt dat het fonds op de grens van indexatie zit maar eronder blijft door de gedempte premie. Het voorgestelde tweejarig pad leidt voor de werkgevers tot premiestabiliteit, maar voor de werknemers niet. De fractie is van mening, dat de belangen van werkgevers en werknemers bij ABP hetzelfde gewicht zouden moeten hebben.

De **CMHF/AC/FOG-ABP/NBP** is verdeeld en geeft aan dat werknemers worden geconfronteerd met een premiestijging in 2023 waar werkgevers een vlakke premie hebben. De fractie stelt dat de fasering leidt tot onevenwichtigheid tussen werkgever en werknemer. Verder begrijpt de fractie dat wettelijke regelingen niet toestaan dat indexatie nu mogelijk is, maar de fractie vindt het betreuenswaardig dat in de premie- en indexatienota 2022 geen aandacht voor indexatie is. Dan wel, dat door het bestuur onvoldoende comfort is gegeven dat er op grond van de gewijzigde regelgeving een reëel perspectief is voor een indexatie met terugwerkende kracht medio 2022¹ of een voorstel daartoe heeft opgenomen in de premie- en indexatienota.

De **LvOP** onthoudt zich van stemming. De fractie kan de wens tot premiefasering met een tweejarig pad volgen. Het verschil in de verdeling werkgevers/werknemers vindt de fractie echter ongelukkig. De fractie geeft aan dat het beter was geweest als sociale partners in de Pensioenkamer zich daarvan bewust waren

¹ Op 11 november zegde staatssecretaris Wiersma (SZW) een AmvB toe naar aanleiding van een motie van Gijs van Dijk (PvdA). Deze AmvB geeft pensioenfondsen met een beleidsdekkingsgraad van 105% en hoger alvast in 2022 de mogelijkheid om pensioenen te verhogen. Zonder dat het parlement hoeft te hebben ingestemd met de Wet toekomst pensioenen. Wel stelt het kabinet als eis in de AmvB dat fondsen verantwoorden waarom ze pensioen verhogen. Ook wil Wiersma erin opnemen dat fondsen het evenwicht herstellen als ze uiteindelijk afzien van de overstap naar het nieuwe contract, of als de WTP het niet haalt. Lees [hier](#) meer.

geweest vanwege de blijvende spanning op de driehoek. De fractie pleit ervoor voorzichtig te zijn in de communicatie over de nota. In de huidige teksten lijkt het bestuur hoop te willen uitstralen, waarmee verwachtingen worden gewekt die mogelijk tot teleurstelling leiden.

Het verantwoordingsorgaan wijst verder op de maatschappelijke discussie die gaande is over het transitie FTK, ook in de Tweede Kamer², en vraagt naar het standpunt van het bestuur.

Het bestuur geeft aan dat de algemene maatregel van bestuur (AmvB) nog niet bekend is (dan wordt pas in detail duidelijk hoe de maatregel eruit komt te zien). Zodra deze bekend is, zal het bestuur nagaan welke mogelijke gevolgen dit heeft.

Conclusie bestuur

Als argumentatie om niet positief te adviseren worden door de leden van het verantwoordingsorgaan verschillende argumenten aangegeven. Deze argumenten zijn op hoofdlijnen de volgende:

- (1) De door het bestuur voorgestelde fasering in de premie – middels een tweejarig pad – leidt naar verwachting wel voor de werkgevers maar niet voor de werknemers tot voldoende premiestabiliteit in 2023.
- (2) Op grond van de premie- en indexatienota in 2022 vindt geen indexatie plaats, dan wel dat door het bestuur onvoldoende comfort is gegeven dat er op grond van de gewijzigde regelgeving een reëel perspectief is voor een indexatie met terugwerkende kracht medio 2022, of een voorstel daartoe is opgenomen in de premie en indexatienota.
- (3) De premie in 2022 zou al gebaseerd moeten worden op de structureel benodigde disconteringsvoet van 2% en dat de premiedekkingsgraad te laag is en een negatief effect op de dekkingsgraad heeft.

Wat betreft de eerstgenoemde reden, licht het bestuur tijdens de overlegvergadering toe dat het gegeven dat de premiefasering, op basis van de nu voorliggende prognose, voor de werknemer niet tot het beoogde effect van premiestabiliteit leidt, ook door hen als een ongewenst bijeffect wordt gezien. Dit aspect is dan ook als belangrijk argument tegen premiefasering opgenomen in de premie- en indexatienota.

Als reactie op de laatste twee genoemde redenen van het verantwoordingsorgaan met een negatief advies, ziet het bestuur op dit moment geen realistische oplossing. Op basis van de huidige wet- en regelgeving kan het bestuur in 2022 geen indexatie verlenen of een voorstel daartoe doen. Wat betreft de hoogte van de disconteringsvoet en de lage premiedekkingsgraad heeft het bestuur de keuze voor een premie op basis van een verwacht reëel rendement met een stapsgewijs dalende disconteringsvoet evenwichtig onderbouwd en deze onderbouwing eerder gedeeld met het verantwoordingsorgaan.

Besluit bestuur

Het bestuur besluit, na kennis genomen te hebben van de adviezen van het verantwoordingsorgaan, en ruim beraad daarover op 1 december 2021 om de voorgenomen besluitvorming om te zetten naar definitieve besluitvorming. Concreet betekent dit dat de pensioenpremie voor werknemers gelijk blijft in 2022. De pensioenpremie voor militairen wordt volgend jaar hoger. De premie voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen stijgt van 23,8% naar 24,7%.

Adviesaanvraag Strategisch Communicatieplan 2022-2024

Het strategisch communicatieplan is een leidraad voor de voorgenomen wijze van communiceren met deelnemers en werkgevers van het fonds. In het beleid staat de beleving en het gevoel van de deelnemers en werkgevers over pensioen centraal. Dit op basis van inzichten en resultaten uit onderzoek.

De commissie Communicatie van het verantwoordingsorgaan geeft aan dat zij goed is meegenomen in de totstandkoming van het strategisch communicatieplan. Ook wordt genoemd dat het goed is dat het fonds de belevingswereld van de deelnemers en werkgevers centraal stelt. Het realiseren van een 'gerust gevoel onder deelnemers' zal echter lastig zijn. De indexatie blijft achter terwijl er tegelijkertijd veel pensioenvermogen is. Daarnaast wordt gemeld dat het verantwoordingsorgaan verheugd is met het gegeven dat het beleidsplan de komende jaren meer richtinggevend zal zijn voor de uitbestedingsrelatie met APG. Ook vindt het verantwoordingsorgaan het goed dat ABP de komende jaren een speerpunt maakt van het duurzaam beleggingsbeleid. Tegelijkertijd zit hier ook een uitdaging voor het fonds, omdat met name jongeren meer belang hechten aan duurzaam beleggen, terwijl een deel van de gepensioneerden kritisch zijn en vragen stellen over o.a. hoe de beleidswijziging zich verhoudt tot rendement. Verder is het verantwoordingsorgaan van mening dat het communicatiebeleid het accent vooral legt op het

² Op 11 november zegde staatssecretaris Wiersma (SZW) een AmvB toe naar aanleiding van een motie van Gijs van Dijk (PvdA). Deze AmvB geeft pensioenfondsen met een beleidsdekkingsgraad van 105% en hoger alvast in 2022 de mogelijkheid om pensioenen te verhogen. Zonder dat het parlement hoeft te hebben ingestemd met de Wet toekomst pensioenen. Wel stelt het kabinet als eis in de AmvB dat fondsen verantwoorden waarom ze pensioen verhogen. Ook wil Wiersma erin opnemen dat fondsen het evenwicht herstellen als ze uiteindelijk afzien van de overstap naar het nieuwe contract, of als de WTP het niet haalt. Lees [hier](#) meer.

ouderdomspensioen. En wordt er door het verantwoordingsorgaan voorgesteld dat het ook goed is om meer aandacht te besteden aan het arbeidsongeschiktheidspensioen en het nabestaandenpensioen. Het is van belang dat deelnemers zich een beeld kunnen vormen van de financiële gevolgen. Dit onderwerp past goed bij het gekozen aandachtsgebied 'financiële weerbaarheid van kwetsbare groepen'. Dat is gekoppeld aan de zorgplicht van het fonds en van de werkgever.

Het verantwoordingsorgaan adviseert positief over het Strategisch Communicatieplan 2022-2024.

Het bestuur dank het verantwoordingsorgaan voor het positieve advies en duidt dat de aandachtspunten van het verantwoordingsorgaan worden meegenomen in de verdere uitrol van het beleid.

Adviesaanvraag Strategisch Beleggingsplan

ABP heeft een nieuw strategisch beleggingsplan opgesteld, dit wordt het STIP genoemd.

Het nieuwe STIP geldt voor 2022. Het bevat de belangrijkste beleggingskeuzes die ABP moet maken, te weten:

- a. De gewenste vermogenssamenstelling ('strategische allocatie') naar beleggingscategorieën. Het risicoprofiel van deze vermogenssamenstelling wordt geanalyseerd in het licht van alle rechten en verplichtingen op fondsniveau, zowel op korte als op lange termijn.
- b. De rendementsdoelstelling per beleggingscategorie, tot uitdrukking gebracht in één of meer vergelijkingsmaatstaven ('benchmarks').
- c. In hoeverre ABP bereid is de feitelijke beleggingsportefeuille (tijdelijk) te laten afwijken van de strategisch gewenste portefeuille.
- d. De afweging van balansrisico's waaronder beheersing rente- en valutarisico.

De commissie Beleggingen van het verantwoordingsorgaan geeft aan goed te zijn meegenomen in de totstandkoming van het strategisch beleggingsplan 2022. Het verantwoordingsorgaan adviseert positief over het strategisch beleggingsplan.

Het verantwoordingsorgaan stelt in de overlegvergadering de volgende vragen.

Het reputatierisico

Een pensioenfonds kan schade of positieve effecten ondervinden van een slechte of goede reputatie. Dit is het zogeheten reputatierisico.

Op de vraag van de commissie Beleggingen of de beoordeling van het reputatierisico³ van beleggingen aan APG wordt uitbesteed geeft het bestuur aan het strategisch reputatierisico bij ABP blijft, maar dat het risico van individuele beleggingen wordt uitbesteed aan APG.

In het kader van vereenvoudiging van de sturing vindt het verantwoordingsorgaan het begrijpelijk dat het risico van individuele beleggingen wordt uitbesteed aan APG, maar in de kader van de verantwoordelijkheden ligt het naar de mening van het verantwoordingsorgaan ingewikkeld.

Het bestuur geeft aan dat door het wegnemen van een aantal schakels ervoor is gezorgd dat het risico juist wordt beperkt. Het uitbesteden van het reputatierisico op het niveau van de individuele beleggingen aan APG heeft tot gevolg dat het in één hand blijft en dat het fonds niet verrast kan worden doordat er aan de ene kant een belegger is die niet kijkt naar reputatierisico's en aan de andere kant een partij is die kijkt naar de reputatierisico's maar niet weet wat er op de beleggingsvloer gebeurt.

De risicohouding

Verder meldt het bestuur dat zij in de eerste helft van 2022 in gesprek gaat met het verantwoordingsorgaan over het vaststellen van de korte termijn risicohouding, (het vereist eigen vermogen / VEV⁴), en de lange termijn risicohouding die voortvloeit uit de zogeheten haalbaarheidstoets⁵.

De commissie Beleggingen vraagt naar aanleiding van deze mededeling of er ook een plan is om de risicohouding uit te vragen onder deelnemers.

Het bestuur geeft hierop aan dat er een traject is doorlopen om de risicohouding van de deelnemers vast te stellen in het kader van het nieuwe pensioencontract. Tot die tijd is het fonds gehouden aan de regels van het FTK. In het nieuwe pensioencontract gelden uitgebreidere regels, bijvoorbeeld de risicohouding per leeftijdscategorie. Die regels kunnen nog niet worden toegepast.

⁴ Het VEV zegt iets over het risicoprofiel van een pensioenfonds en geldt als randvoorwaarde voor het STIP.

⁵ Met een haalbaarheidstoets kijkt het bestuur op basis van groot aantal scenario's zoals voorgeschreven door DNB naar de samenhang tussen de financiële opzet van ons fonds, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De haalbaarheidstoets heeft een horizon van ca. 60 jaar. Lees eventueel [hier](#) mee (pag. 18).

Vermogensbeheerkosten en bestuurlijke afwegingen

De commissie Beleggingen meldt dat het verantwoordingsorgaan in de toekomst graag meer toelichting wil terugzien in het strategisch beleggingsplan over de vermogensbeheerkosten en de afwegingen van het bestuur om die kosten te beperken.

Het bestuur licht toe dat er ten aanzien van het STIP geen afwegingen zijn gemaakt over het beperken of verhogen van de vermogensbeheerkosten. Het bestuur heeft in het kader van STIP uitsluitend een afweging gemaakt over de strategische assetallocatie. Die blijft gelijk dus de vermogensbeheerkosten blijven ook nagenoeg gelijk. Het bestuur benadrukt verder dat er in verschillende overleggen aandacht is voor de vermogensbeheerkosten – het bestuur kijkt naar de kaders en investment cases en het bestuursbureau van ABP kijkt naar de gedetailleerde operationele zaken. De vermogenskosten zijn belangrijk en komen naar voren in het hele vermogensbeheerproces van beleid en strategie tot aan de uitvoering en de monitoring.

Adviesaanvraag Reglement VO

In 2021 is het reglement voor het verantwoordingsorgaan helder en eenvoudig herschreven en zijn er consistenties aangebracht tussen het verkiezingsreglement 2022 en het reglement verantwoordingsorgaan. Daarnaast is het reglement aangepast aan het nieuwe bestuursmodel van ABP, zoals dat vanaf 1 januari 2022 van toepassing is.

Na enkele tekstuele en inhoudelijke suggesties stemt het verantwoordingsorgaan in met het aangepaste reglement verantwoordingsorgaan.

Adviesaanvragen in het kader van het nieuwe bestuursmodel per 1 januari 2022

In 2021 sprak het verantwoordingsorgaan meerdere keren met het bestuur over de verkenningen om per 1 januari 2022 over te stappen van het huidige paritaire bestuursmodel op een omgekeerd gemengd bestuursmodel (hierna: OGM). Met dit nieuwe model verwacht het bestuur de kans te benutten om ABP slagvaardiger en effectiever te gaan besturen in een periode die grote uitdagingen met zich meebrengt, zoals de transitie naar een nieuw pensioencontract. Het verantwoordingsorgaan is intensief betrokken geweest in het proces dat voorafging aan de besluitvorming.

- **Adviesaanvraag beloningsbeleid**

In het kader van het OGM is het verantwoordingsorgaan gevraagd advies uit te brengen over de voorgenomen besluitvorming ten aanzien van het beloningsbeleid. Het verantwoordingsorgaan heeft eerder in het verslagjaar aangegeven dat zij de wet normering topinkomens (WNT) een goed vertrekpunt vinden, omdat daarmee de balans tussen enerzijds het binden van de vereiste kwaliteit en ervaring aan het fonds en anderzijds het rekening houden met de maatschappelijke rol van het fonds is geborgd. Het bestuur heeft in juni 2021 toegezegd zich te conformeren aan de WNT per 1 januari 2022.

Met deze toezegging adviseert het verantwoordingsorgaan positief over het beloningsbeleid.

- **Adviesaanvraag aangepaste fondsdocumenten**

Naar aanleiding van het besluit om per januari 2022 over te stappen naar het OGM zijn er verschillende fondsdocumenten aangepast of opgesteld waarop het verantwoordingsorgaan adviesrecht heeft. Het gaat om de volgende documenten:

- Aanpassing van de Statuten
- Bestuursreglement
- Reglement Audit Commissie
- Algemeen profiel externe leden Audit Commissie

Enkele tekstuele en inhoudelijke wijzigingen van het verantwoordingsorgaan zijn overgenomen en hebben een plek gevonden in de fondsdocumenten. Daaropvolgend adviseert het verantwoordingsorgaan positief over de aangepaste fondsdocumenten.

Verslag overlegvergadering Bestuur met VO van 16 september 2021

Het verslag wordt vastgesteld.

Rondvraag en sluiting

Paul Rosenmöller is per 1 december 2021 toegetreden tot het ABP-bestuur.

Naar aanleiding hiervan stelden verschillende fracties (FNV/ACOP, CNV/CCOOP, CMHF/AC/FOG-ABP/NBP)

kritische vragen over een mogelijk belangenconflict tussen de huidige nevenfunctie van dhr. Rosenmöller (voorzitter van de Eerste Kamerfractie van GroenLinks) en de functie van bestuurder binnen ABP. Het bestuur licht toe dat hier kritisch naar is gekeken. Niet alleen door het bestuur maar ook door de Raad van Toezicht en DNB. Er zijn concrete afspraken gemaakt met betrekking tot de verenigbaarheid van de betreffende functies met als conclusie dat er geen sprake is van belangenverstremgeling. Het merendeel van het verantwoordingsorgaan kan zich vinden in de toelichting van de kant van het bestuur op dit proces van benoeming.

Sluiting

De voorzitter bedankt de deelnemers voor hun inbreng en sluit de vergadering.